

OLIVERA MILOSAVLJEVIĆ (1951 – 12 X 2015)

Przedwczesna śmierć profesor Olivery Milosavljević z Uniwersytetu Belgradzkiego przyjęta została z wielkim zaskoczeniem i smutkiem przez serbskie i międzynarodowe środowiska historyków zajmujących się dziejami Serbii i Jugosławii w dobie II wojny światowej oraz w okresie najnowszym, a także badaniem faszyzmu, nacjonalizmu (szczególnie serbskiego) i systemów autorytarnych. Niepowetowaną stratę odczuwa także krąg serbskich działaczy na rzecz praw człowieka i swobód demokratycznych, skupiony wokół oddziału Helsińskiego Komitetu Praw Człowieka oraz redakcji Radia Wolna Europa, w których projekty angażowała się zmarła badaczka.

Olivera Milosavljević zapisała chlubną kartę historiografii serbskiej niestrudzenie zgłębiając najtrudniejsze karty dziejów własnego narodu, to jest serbską percepcję idei faszystowskiej oraz kwestię kolaboracji zdominowanych przez Serbów władz jugosłowiańskich z III Rzeszą. Zagadnieniom tym poświęciła trzy fundamentalne studia: *Savremenici fašizma 1. Percepcija fašizma u beogradskoj javnosti 1933-1941*; *Savremenici fašizma 2. Jugoslavija u okruženju 1933-1941* (tomy 14 i 15 znanej serii „Ogledi”, wydane w Belgradzie w 2010) oraz *Potisnuta istina: kolaboracija u Srbiji 1941-1944*. Sposób ukazania przez O. Milosavljević czynników sprawczych faszyzacji serbskiego życia publicznego we wskazanym okresie, opracowane przez nią charakterystyki aktywistów faszystowskich, a szczególnie przedstawienie sylwetki i roli Milana Nedicia – jak słusznie zauważyła Olga Manojlović-Pintar – stanowi spuściznę historiograficzną o wielkiej wadze. Bez jej poznania niemożliwy jest uczciwy opis specyficznej serbskiej kondycji narodowej¹.

Dorobek badaczki postawić można w jednym rzędzie m.in. z osiągnięciami Nebojšy Popova czy Sonji Biserko. Urasta on do rangi drogowskazu dla kolejnych pokoleń historyków, politologów i socjologów chcących *sine ira et studio* podejmować problematykę serbską². Także tę związaną z okresem komunistycznej i postkomunistycznej Jugosławii, przesyconą rozlicznymi mitami. Badaczka wzywała w swoich publikacjach i publicznych wystąpieniach do kompetentnej naukowej analizy serbskiej rzeczywistości za rządów Slobodana Miloševića.

Wojciech Szczepański

¹ <http://www.slobodnaevropa.org/content/preminula-olivera-milosavljevic/27303970.html> (dostęp 22 X 2015).

² Wykaz najważniejszych dzieł O. Milosavljević (dane o publikacjach oraz części udokumentowanych wykładów, wywiadów i innych wystąpień publicznych): <http://pescanik.net/ponavljaci-na-barikada-ma-kolaboracije/> (dostęp 22 X 2015).

